

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут міжнародних економічних відносин

ім. Б.Д. Гаврилишина

КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА

на тему:

«МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН»

Студента 4 курсу групи МЕВ-41

Галузі знань 0302 Міжнародні відносини

Напряму підготовки

6.030203 Міжнародні економічні відносини

Якимчука О.О.

Керівник доц. Дем'янюк О.Б.

Національна школа _____

Кількість Балів: _____ Оцінка:ECTS _____

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль - 2017

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1	5
КРАЇНИ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ ЯК СУБ'ЄКТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН	5
1.1. Еволюція розвитку міжнародних економічних відносин у країнах Західної Європи	5
1.2. Характеристика країн Західної Європи в системі світового господарства1	
РОЗДІЛ 2	15
СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН У КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ	15
2.1. Міжнародна торгівля Західної Європи	15
2.2 Аналіз інвестиційної діяльності Західної Європи	20
Розділ 3	25
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ.....	25
ВИСНОВКИ.....	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	35

ВСТУП

Актуальність теми. Зародження сучасних міжнародних відносин відбулося ще у глибоку давнину. Вони почалися з елементарних форм торгівлі на базі натурального обміну між окремими особами, сім'ями і племенами. У своєму розвитку міжнародні відносини пройшли безліч етапів трансформації.

Нині, міжнародні економічні відносини – це одна із форм міжнародних відносин. Окрім того, міжнародні економічні відносини являють собою цілу систему економічних зв'язків з виробництва, розподілу, обміну та споживання продуктів, що вийшли за рамки національних кордонів.

У зв'язку з швидкими темпами економічного розвитку, глобалізації та інтернаціоналізації зростають обсяги в міжнародній торгівлі, інвестиціях, диверсифікуються світові фінансові ринки та ринки робочої сили, все більше впливу мають транснаціональні корпорації на світові господарські процеси, загострення світової конкуренції, а на світовій арені з'являються все нові та потужні регіони та країни.

Одним із таких є Західна Європа, яка займає перше місце у світовому господарстві за розмірами промислового і сільськогосподарського виробництва, по експорту товарів і послуг, по запасах золота і валюти, за розвитком міжнародного туризму, але економічну потужність регіону насамперед визначають 4 держави: ФРН, Франція, Великобританія і Італія. Тому, актуальність теми полягає у розгляді західноєвропейських країн та з'ясування їх місця та ролі у системі міжнародних економічних відносин.

Мета дослідження полягає в тому, щоб проаналізувати та з'ясувати місце і роль країн Західної Європи у системі міжнародних економічних відносин.

Об'єктом дослідження міжнародні економічні відносини між країнами світу.

Предметом дослідження — є міжнародні економічні відносин країн Західної Європи.

Основними завданнями дослідження є: дослідити становлення та розвиток міжнародних економічних відносин у Західній Європі; стан торгівлі та

інвестиційної діяльності західноєвропейських країн; аналіз перспектив розвитку даного регіону.

Предметом дослідження виступають напрямки і форми здійснення міжнародних економічних відносин.

Методологічною основою дослідження є системний та історико-логічний підходи до аналізу міжнародних економічних відносин західноєвропейських країн. Використано такі методи: аналіз, порівняння та узагальнення.

При дослідженні даної теми було задіяно широке коло вітчизняних та зарубіжних літературних джерел, наукові статті та Інтернет-ресурси.

Дана структура роботи включає в себе: вступ, три розділи, висновки та список використаних джерел та літератури. У першому розділі надано повну характеристику країн Західної Європи та розвиток міжнародних економічних відносин даного регіону. Другий розділ складається з аналізу міжнародної торгівлі та інвестиційної діяльності Західноєвропейських країн. Третій розділ присвячений перспективам розвитку міжнародних економічних відносин країн даного регіону.

РОЗДІЛ 1

КРАЇНИ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ ЯК СУБ'ЄКТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

1.1. Еволюція розвитку міжнародних економічних відносин у Західній Європі

Сучасні міжнародні економічні відносини сягають своїм корінням у глибоку давнину, що засвідчує безперервність історичного процесу. Більш чітке формування міжнародних зв'язків почалось у епоху Середньовіччя.

В межах сучасної Західної Європи, феодальні відносини пройшли кілька етапів [13]:

- I. Період формування феодального ладу (V-X ст.). У цей час створюються феодальні землеволодіння, утверджуються відносини земельної ренти, відбувається поступове закріплення за феодалами вільних селян, общинників, натуральний характер господарювання.
- II. Період розвиненого феодалізму (X-XV ст.). Характерним для цього етапу був високий розвиток феодального виробництва на селі, розвиток середньовічних міст, формування централізованих феодальних держав, поширення цехового ремесла та активізація торгівлі.
- III. Період пізнього феодалізму (XV-XVIII ст.). Попри занепад економіки Середньовіччя, в цей період відбуваються Великі географічні відкриття, виникають передумови формування світового ринку і світового господарства.

На другому і на третьому етапах розвитку феодалізму відбуваються суттєві зміни і зрушення в системі міжнародних економічних відносин. Саме в період розквіту феодалізму відбувається остаточне відокремлення ремесла від сільського господарства. Відновлюються старі і виникають нові міста як центри ремесла і торгівлі, і що особливо важливо як центри товарного виробництва.

Нового змісту набирає торгівля, яка стає єдиною сферою діяльності купців, і вже в цей період формується головний інтерес купецтва в одержанні прибутку. Типовою формою феодальної торгівлі стають ярмарки, а з їх поширенням формується і так зване ярмаркове право. Частиною ярмаркового права була власна система судочинства, яка створювала для купців пільгові умови міжнародної торгівлі. Найбільшого поширення ярмарки набирають у Франції, Італії, Англії.

Західноєвропейські країни підтримували контакти зі Сходом, а їх торгівля мала назву Левантійська і здійснювалась значною мірою через Великий Шовковий шлях. Також вони вели торгівлю в межах так званого Ганзейського союзу. Це було досить велике об'єднання, яке представляло міста в басейні Північного і Балтійського морів.

Характерним для розвитку грошових відносин за період феодалізму є те, що він стає систематичним, тобто утверджується як фактор який опосередковував торгівлю між державами. Також, значно підвищується роль торгового капіталу, власне він утверджується як економічна категорія і як економічне явище. Важливо зазначити що у зв'язку з переходом до індустріальної цивілізації, торговий капітал стає джерелом первісного накопичення капіталу [10].

Також значного поширення і розвитку набирає лихварський капітал. Він поступово переростає в таку категорію, як позичковий капітал, і на цій основі вже за індустріальної цивілізації, формуються кредитні відносини як складова валютно-кредитних відносин.

В результаті, розвиток товарно-грошових відносин приводить до утвердження банків та поширення кредитних банківських операцій.

Географічні відкриття кінця XV - початку XVI ст. відіграли велику роль в економічному розвитку Західної Європи. Їх передумовою стала криза Левантійської торгівлі з другої половини XV ст [14].

Значним стимулом до географічних відкриттів було золото як матеріалізація багатства, а розвиток абсолютизму в Західній Європі створив

політичні передумови для організації великих морських експедицій метою яких було колоніальне загарбання. Монархам потрібні були гроші для утримання війська, чиновників, двору.

Також, великі географічні відкриття мали важливе значення й для господарства Західної Європи. Виникли економічні зв'язки між найвіддаленішими областями, землями і народами різної матеріальної культури. Торгові шляхи перемістилися з країн Середземного моря на Атлантичний, Індійський, Тихий океани. Зовнішня торгівля у XVI - XVIII ст. досягла розмірів світової. До її обігу були залучені нові товари, до того не відомі в Європі: тютюн, кава, какао, чай та ін. Почалося формування світового ринку як складової частини індустріальної економіки. Центрами світової торгівлі стали Лісабон, Севілья, з середини XVI ст. - Антверпен, у XVII - Амстердам, у XVIII ст. – Лондон [10].

Небачений приплив до Європи благородних металів зумовив так звану революцію цін, а її наслідки були значними. Збагатилися купці, які займалися посередницькою торгівлею. Прискорився перехід до мануфактурного виробництва. Збільшилися прибутки промисловців внаслідок здешевлення найманої праці. В аграрному укладі європейських країн зменшилися реальні розміри фіксованої грошової ренти або орендних платежів, тоді як ціни на сільськогосподарську продукцію зросли.

Безпосереднім результатом великих географічних відкриттів було створення колоніальної системи. Першими на шлях колоніального грабунку вступили Іспанія і Португалія, створивши величезні колоніальні володіння. Поступово їх витиснули Голландія, Англія, Франція на зовнішньому й внутрішньому ринках. Нещадне пограбування колоніальних народів принесло європейським колонізаторам величезні багатства й сприяло піднесенню економіки європейських країн.

Почалася перебудова європейських економічних відносин. Значну роль у процесі генезису індустріальної цивілізації відіграли буржуазні революції в

Нідерландах (1566- 1609 рр.), Англії (1640-1660 рр.), Північній Америці (1775 - 1783 рр.), Франції (1789-1794 рр.).[10]

У добу індустріальної революції продовжується формуватися спеціалізація країн. Зокрема: Німеччина – сільськогосподарська техніка, залізничне устаткування, парові котли, цукор, виробництво хімічної промисловості; Франція – текстиль, шовкові і сукняні тканини; Італія – взуття, чорні метали; Бельгія – зброя та інструмент; Австро-Угорщина – метали, цукор, хміль.

Новий клас підприємців брав на себе ризики виробництва й торгівлі. Європейська економіка, заснована на грошах і прибутку, призвела до зміни самої філософії як виробництва, так і збуту продукції. Формувались засади вільної ринкової економіки [20]:

- концепція людини економічної, основою діяльності якої є власний економічний інтерес;
- рівність сторін, що вступають у господарські відносини згідно з існуючими «правилами гри»;
- плинність та мобільність економічних ресурсів;
- абсолютизація прибутку як головної мети діяльності;
- нагромадження капіталу;
- великі коливання в оплаті праці;
- економічний лібералізм.

Промисловий переворот у Європі у XVIII ст. й виникнення великого машинного виробництва внесли радикальні зміни у структуру і динаміку світової торгівлі, сприяли диверсифікації форм міжнародних економічних зв'язків. Поглиблення міжнародного поділу праці, розвиток інтернаціоналізації господарського життя внаслідок зростання масштабів виробництва, вивіз капіталу, поширення міграційних процесів, запровадження золотого стандарту зумовили створення наприкінці XIX ст. стійкої, інтегрованої системи світового господарства.

Зовнішня експансія Європи потребувала нових ринків збуту. Наслідком цього були чисельні завоювання і створення торгових постів, що сприяло

зростанню торгівлі з метрополією. Торговий і промисловий капітал поступався першістю фінансовому. Було утворено акціонерні монополістичні об'єднання — картелі, синдикати, концерни. Особливої формою стали фінансові групи.

Темпи й строки індустріалізації залежали від конкретних умов кожної країни, рівня промислового перевороту, загальносвітового економічного розвитку. У кінці XIX – на початку XX ст. індустріалізація відбувалася на ґрунті технічної революції, що ознаменувалася впровадженням у виробництво наукових винаходів, змінами в техніці й технології. Відбулися зміни у валютних відносинах між капіталістичними країнами.

У період між двома світовими війнами розвиток міжнародної торгівлі значно уповільнився. Відчутних втрат світовому господарству завдали також Велика криза і депресія (1929 – 1933 рр.). Перша світова війна спричинила зниження обсягів торгівлі у Європі. Лідерство у цій сфері перейшло до США. Водночас зростала питома вага слаборозвинених країн Азії, Африки та Океанії. Відбулися істотні структурні зрушення у міжнародних торгових потоках, зумовлені істотним впливом технологічних, виробничих, споживчих та інших чинників. У торгівлі сировиною зросла питома вага слаборозвинених країн, у експорті готової продукції зростає частка країн Північної Америки і Японії [15].

Складними і суперечливими процесами характеризувалася міжнародна валютно-фінансова система. Війна спровокувала інфляційну хвилю в Європі, розбалансувала фінанси та грошовий обіг, внесла істотні зміни в розміщення фінансових активів. Потреба в заходах міжнародної фінансової стабілізації спонукала до підписання Тристоронньої валютної угоди між Францією, Великобританією та США, яка вважається передвісником створення Міжнародного валютного фонду. У 1960-х роках світова валютна система зазнала кількох криз на ринках іноземних валют і золота, що призвело до необхідності зміни принципів формулювання валют. У 1976 р. була прийнята Ямайська валютна система, в основу якої покладена цілковита демонетанізація

золота, запровадження «плаваючих» валютних курсів, використання «спеціальних прав запозичення» як основи валютної системи [10].

У перші роки після Другої світової війни світова економіка характеризувалася значними диспропорціями. Для активізації взаємної торгівлі західноєвропейськими країнами була заснована Організація Європейського Економічного співробітництва (ОЄЕС) та Європейський платіжний союз (ЄПС). Важливу роль у глобалізації повоєнних зовнішньоторговельних відносин відіграла Генеральна угода з тарифів і торгів (ГАТТ), яка була заснована у 1947 р. У сучасних умовах інтернаціоналізація виробництва посилюється під впливом різних чинників, раніше усього науково-технічного розвитку. Сучасне автоматизоване або високо механізоване виробництво вимагає великих витрат на наукові дослідження і величезних первинних капіталовкладень. Значно збільшується номенклатура промислової продукції, чому сприяє поява нових і новітніх галузей виробництва (атомна промисловість, електроніка, виробництво синтетичних матеріалів і так далі). Проте, ринки навіть великих держав не завжди достатні для збуту нової продукції, тому з самого початку її випуск розрахований не лише на внутрішній, але і на зовнішній ринок.

Характерною особливістю сучасного світового господарства є зростання міграції капіталу між промислово розвиненими країнами. А збільшення міжнародної спеціалізації і кооперації виробництва породжує прагнення найбільших компаній поставити під контроль весь інтернаціонально організований процес виробництва.

Розвиток західноєвропейських країн мав значний вплив на структуру та стан зовнішньоекономічних зв'язків світу ще з 70-х років, коли європейський «Спільний ринок» перетворився у потужний торговельний блок сучасного світу [1].

На сьогодні високий ступінь відкритості світовому господарству та інтернаціоналізація господарського життя є важливою характерною рисою економік країн Західної Європи.

1.2. Характеристика країн Західної Європи в системі світового господарства

Західна Європа — регіон Європи, що включає 26 держав, один з трьох головних центрів світової капіталістичної системи. На територію припадає — 3,7 млн км², населення — близько 370 млн людей, а це 5% населення усього світу [11].

Сприятливе економіко-географічне положення країн Західної Європи зумовлене виходом до морів басейну Атлантичного океану, а також сприятливими кліматичними умовами для розвитку промисловості та сільського господарства.

Західноєвропейський регіон виділяють в окремий суб'єкт світової економіки який об'єднує 26 промислово розвинених країн, кожна з яких має власний соціально-економічний та науково-технічний потенціал. Сьогоднішня частка Західної Європи у світовому сукупному ВВП становить 28 % а ринок нараховує 380 млн. споживачів. На нього припадає майже половина світової торгівлі [4]. Все більша інтернаціоналізація виробництва та існуючий механізм економічної співпраці забезпечують західноєвропейському регіону важливу роль у світовій політиці та економіці.

Потужність західноєвропейського регіону визначають 4 держави: ФРН, Франція, Великобританія і Італія. З інших країн Західної Європи найбільшу економічну вагу мають Іспанія, Нідерланди, Швейцарія, Бельгія, Швеція. Економіка цих країн спеціалізується, як правило, на окремих галузях. Найбільш високого рівня відкритість економіки досягла у Бельгії і Нідерландах, а також у мікродержавах — Андоррі, Мальті, Ліхтенштейні, Сан-Марино, Монако. Більш низьким рівнем економічного розвитку характеризуються Ісландія, Ірландія, Португалія, Греція [8].

Місце Західної Європи в міжнародному географічному розподілі праці визначається передусім розвитком промисловості.

Паливно-енергетичний комплекс даного субрегіону донедавна спирався на власні ресурси, в структурі цих ресурсів переважало вугілля. Зараз

спостерігається скорочення частки вугілля (до 20%) і перехід на нафту і природний газ. Частка нафти і газу в паливно-енергетичному балансі складає близько 45% [12].

Металургійна промисловість Західної Європи в основному сформувалася ще до початку епохи науково-технічної революції. Чорна металургія розвивається передусім в країнах, які забезпечені металургійним паливом або сировиною (ФРН, Великобританія, Франція, Іспанія, Бельгія, Люксембург). Після Другої світової війни центри металургії стали розміщуватися в морських портах з орієнтацією на імпорт.

Машинобудування і металообробка — провідні галузі промисловості Західної Європи, на їх частку припадає близько 1/3 обсягу промислової продукції регіону і 2/3 його експорту. За загальним рівнем розвитку машинобудування виділяються передусім ФРН, Великобританію, Францію, Італію.

Хімічна промисловість у Західній Європі займає друге місце після машинобудування. Протягом останніх 20 років важливою була переорієнтація на вуглеводневу сировину. Великі центри нафтохімії розташовані біля Рейну, Темзи, Сени, Ельби, Рони.

Легка промисловість Західної Європи переживає важкі часи, хоч на початку ХХ ст. легка промисловість займала перше місце у світі. Старі промислові текстильні райони у Великобританії, Бельгії, Франції, Італії продовжують працювати, але їх значення помітно знизилося. Крім того, легка промисловість переміщується в Південну Європу, де є великі резерви дешевої робочої сили.

Західна Європа посідає друге місце у світі з експорту сільськогосподарської продукції (13% обсягу світового експорту). Тут виробляється до 15% зерна, близько 15% м'яса і 30% молока. По основних видах сільськогосподарської продукції більшість країн повністю забезпечує свої потреби і експортує частину продукції [12].

Західна Європа обмежена щодо мінерально-сировинної бази, проте, достатньо забезпечена висококваліфікованою робочою силою та грошовими капіталами. Явний надлишок спостерігається передусім на ринку праці. За прогнозами, до 2015-2020 рр. ВВП країн Західної Європи зростатиме помірними темпами, в межах 2,5-3 % на рік. За таких темпів економічного зростання гострота проблеми зайнятості в країнах регіону збережеться. Крім того, очікується досить значне зростання притоку сюди робочої сили з країн третього світу [9].

Виробничі відносини характеризуються всебічним розвитком ринкових чинників, підприємництва й конкуренції. Уже із 70-х років помітними тут стали посилення концентрації виробництва і капіталу, інтеграційні процеси. Зростають роль і значення транснаціональних корпорацій, які намагаються скоротити своє відставання за рівнем концентрації виробництва й капіталу від ТНК США. Проте, їхня галузева спеціалізація менш рухома, ніж у американських та японських ТНК, відстають вони і за рівнем прибутків.

Одними з найбільших транспортних корпорацій Західної Європи є: «Shell» і «British Petroleum» (Велика Британія), «Volkswagen» (ФРН), «Renault» (Франція), «Philips» (Нідерланди), «Siemens» (ФРН), «Bayer» (ФРН), «Nestle» (Швейцарія); «Deutsche Bank» (ФРН), «Lloyd's» (Велика Британія); «British Telecommunications» (Велика Британія), «Deutsche Telekom» (ФРН); «Glaxo Wellcome» (Велика Британія) [2].

Західна Європа — потужний фінансовий центр світу. Тут зосереджено 60 із 200 найбільших за активами банків. Крім взаємного обігу капіталу між країнами регіону відбувається його міграція на світовому рівні. Фінансовими столицями є Лондон, Франкфурт-на-Майні та Цюріх. У деяких країнах інтенсивно розвивається банківська сфера. Особливо виділяються Швейцарія з її відомими банками (нараховується до 1,5 тис. банків, але провідними є п'ять, чотири з яких розташовані в м. Цюріх) та Люксембург («податковий оазис», в якому нараховується понад 200 великих банків). Також, у Європі сконцентровано більшість золото-валютних запасів світу [9].

Враховуючи той факт, що країни Західної Європи переважно є колишніми метрополіями, важливою складовою їхньої зовнішньоекономічної стратегії є збереження та поглиблення своєї присутності у країнах "третього" світу. Задля реалізації цієї мети західноєвропейські держави провадять курс на встановлення системи особливих відносин з країнами, що розвиваються. Зокрема, останні користуються значними митними преференціями у постачанні сільськогосподарської продукції в Європейський Союз. У лютому 1975 р. у Ломі — столиці Того була укладена конвенція між ЄС та державами Африки, басейну Карибського моря і Тихого океану (країни АКТ), згідно з якою були відмінені усі митні збори та кількісні обмеження для більшості товарів з країн, що розвиваються [1].

Усі країни Західної Європи належать до групи індустріальних розвинених країн з переважно однотипною економікою. Вони характеризуються досить високим рівнем розвитку, посідаючи найвищі місця за ВВП на душу населення серед країн світу.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН У КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

2.1. Міжнародна торгівля Західної Європи

Протягом багатьох століть світова торгівля є найважливішою формою зовнішньоекономічної взаємодії між державами і залишається головним фактором розвитку національних економік і світової економіки в цілому [1].

Будь-які зрушення в обсягах і структурі світової торгівлі, кривих відносного попиту та пропозиції можуть викликати суттєві зміни параметрів економічного зростання країн, які беруть участь у світовій торгівлі, а також призводити до перерозподілу доходів між цими країнами. У цьому зв'язку питання оцінки стану та динаміки розвитку показників світової торгівлі є досить актуальними. Адже саме такий аналіз повинен бути одним з головних орієнтирів при розробці не тільки зовнішньоекономічної політики, але й економічної політики держави в цілому.

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується збільшенням обсягів світової торгівлі, яке навіть перевищує зростання обсягів світового виробництва. Такими високими темпами світова торгівля розвивається з другої половини ХХ століття. Постійне зростання обсягів світової торгівлі було викликано такими факторами, як розвиток міжнародного поділу праці, інтернаціоналізація виробництва, науково-технічний прогрес, зростання транснаціоналізації капіталу, активна діяльність транснаціональних корпорацій на світовому ринку, лібералізація міжнародної торгівлі, розвиток торговельно-економічної інтеграції. Спад в економіці, що виник внаслідок світових дестабілізуючих процесів 2008–2009 рр., зумовив істотне падіння обсягів світового виробництва і, як наслідок, падіння обсягів світової торгівлі. З 2010 р. почалося поступове збільшення світового виробництва, що спричинило зростання кількості зовнішньоторговельних операцій. Але, слід зауважити, що збільшення є нижчим, ніж очікувалось. Так, згідно зі щорічним оглядом

міжнародної торгівлі, представленим Секретаріатом Світової організації торгівлі, приріст глобальної торгівлі у 2014 р. склав усього 2,8% (хоча в середині 2014 р. прогнозували 4%), що приблизно відповідає середньому показнику за попередні три роки – 2,4% [2].

На сучасному етапі надзвичайна динамічність зовнішньої торгівлі зумовлена розвитком спеціалізації та кооперування виробництва в міжнародному масштабі, скасуванням багатьох обмежень у міжнародній торгівлі, високими темпами розвитку нових індустріальних країн. У світовій торгівлі панівні позиції займають розвинуті країни, на частку яких припадає 2/3 обсягу експорту і така ж частка імпорту. Відповідно близько 1/3 світових експорту та імпорту припадає на країни, що розвиваються, і країни з перехідною економікою. Німеччина, США, Японія, Франція, Великобританія, Італія, Канада, Нідерланди, Бельгія є найбільшими експортерами світу [2].

Світова торгівля розвивається під впливом багатьох чинників, основними з яких є:

- розвиток та поглиблення міжнародного поділу праці й інтернаціоналізація виробництва;
- зростання торговельно-економічної інтеграції з формуванням спільних ринків, зон вільної торгівлі тощо;
- лібералізація міжнародної торгівлі;
- науково-технічна революція ;
- формування у країнах з перехідною економікою економічних моделей, орієнтованих на зовнішній ринок [6].

Рис. 2.1. Динаміка обсягів світової торгівлі та ВВП, 2007–2016 рр. (у %) [6]

Так, виходячи з рис. 2.1, за даними СОТ, за підсумками 2014 р. Китай (обсяг експорту 2 343 млрд дол., частка у світовому експорті 12,4%) знову зайняв верхній рядок найбільших постачальників, як і в останні роки, випередивши США (1 623 млрд дол. і 8,6%) і Німеччину (1 511 млрд дол. і 8,0% відповідно). У свою чергу, в списку провідних імпортерів, як і в попередньому році, 1-е місце зберегли США (обсяг імпорту 2 409 млрд дол., частка у світовому імпорті 12,7%), 2-е – Китай (1 960 млрд дол. і 10,3%), 3-є – Німеччина (1 217 млрд дол. і 6,4% відповідно) [6].

Рис. 2.2. Світова торгівля товарами за основними групами продуктів, 2006-2016 рр. [18]

Світова Організація Торгівлі (СОТ) опублікувала оновлену статистику міжнародної торгівлі. Згідно з попередніми даними, обсяги світової торгівлі з початку 2017 року склали 6,5 трлн доларів США, що на 8% більше ніж в аналогічний період минулого року.

Нові дані СОТ також показали, що в першому півріччі 2017 року темпи зростання експорту товарів з Китаю склали 7,8%, сповільнившись у порівнянні з аналогічним періодом 2016 року. Проте, в абсолютних цифрах ріст найбільшого експортера залишився вражаючим - за шість місяців Китай експортував товарів на 1,05 трлн доларів, а приріст склав 82 млрд доларів. Найбільший ринок в світі - Європейський Союз – також показав помірний і досить збалансоване зростання на рівні 5%. Імпорт збільшився на 116 млрд доларів, експорт - на 106 млрд. В цілому сальдо зовнішньої торгівлі Євросоюзу змістилося з профіциту в 7 млрд в січні-червні 2016 року до невеликого дефіциту в 3 млрд в 2017 році.

Країною з найбільшим дефіцитом зовнішньої торгівлі є Сполучені Штати Америки, незважаючи на те що імпорт за п'ять місяців з початку року скоротився 125 млрд доларів, а експорт збільшився на 48 млрд. У підсумку дефіцит значно скоротився, але все ще залишається величезним - за п'ять місяців в США ввезли товарів на 206 млрд доларів більше, ніж вивезли з країни. В аналогічний період 2016 року дефіцит склав 379 млрд доларів [18].

Західна Європа — один з найбільших регіонів міжнародної торгівлі. Питома вага їх торгівлі у світовій перевищує їх частку у виробництві. Оскільки більша частина країн західноєвропейського регіону це країни-члени Європейського союзу, необхідно враховувати, що основна частина зовнішньоторговельного обороту (до 2/3) країн Західної Європи припадає на торгівлю в межах ЄС [16].

Щодо рівня «відкритості» економіки, вимірюваний експортною та імпортною квотами, значно вище, ніж в інших центрах світового господарства. Однак, західноєвропейські країни в цілому залежать від зовнішнього світу, за рахунок якого їм доводиться задовольняти 45% своїх енергетичних потреб і

найнеобхідніших сировинних ресурсів. Експортна квота в середньому становить близько 25%.[2]

Найбільш конкурентоспроможним у Західній Європі є експортне виробництво ФРН. На країну припадає приблизно 14% експорту промислово розвинених країн і 25% експорту регіону. Другою у розвитку зовнішньої торгівлі західноєвропейського регіону є Франція. Вона утримує провідні позиції за обсягом сільськогосподарського експорту (поступаючись лише США) та вивезення зброї. А частка малих країн у загальному експорті Західної Європи значно перевищує їхню питому вагу у промисловому виробництві [5].

Також, Західна Європа посідає провідне місце у світі з експорту сільськогосподарської продукції, що складає 13% обсягу світового експорту. Серед статей імпорту цього регіону важливе значення мають мінеральна сировина та напівфабрикати, ряд сільськогосподарських товарів тощо [16].

Західна Європа випереджує інші індустріально розвинені країни за показниками зовнішньоторговельного обороту на душу населення. У зовнішній торгівлі західноєвропейських країн велику роль відіграють іноземні ТНК. На закордонні, переважно американські компанії припадає в окремих галузях до 30% експорту готових виробів.

Західноєвропейські компанії прагнуть повніше використовувати місткість ринків країн, що розвиваються, для просування свого експорту товарів у цей регіон. Важливо зазначити, що зростає питома вага вивезення машин та обладнання. Особливе місце у структурі експорту провідних західноєвропейських країн займають поставки зброї [2].

Для будь-якої країни роль міжнародної торгівлі важко переоцінити. Економічний успіх кожної країни світу ґрунтується на зовнішній торгівлі. Крім цього, жодній країні не вдавалося побудувати ефективну економіку, ізолювавшись від світової економічної системи. Світова торгівля завжди розглядалась як найважливіший засіб підвищення ефективності виробництва і споживання, дозволяючи країнам світу, з одного боку, займатися тільки тими видами діяльності, для яких склалися найкращі умови, включаючи

факторозабезпеченість, а з іншого – споживати товари та послуги, які без імпорту були б взагалі недоступні або вироблялися б дорожче, ніж за кордоном.

2.2 Аналіз інвестиційної діяльності Західної Європи

Розвиток західноєвропейських країн мав значний вплив на структуру і стан зовнішньоекономічних зв'язків світу ще з 70-х років, коли європейський «Загальний ринок» перетворився на потужний торговельний блок сучасного світу. Експорт країн об'єднання більш ніж втричі перевищує американський. На сьогодні висока ступінь відкритості світовому господарству та інтернаціоналізація господарського життя є важливою характерною рисою економік країн Західної Європи [4].

Зрушення в економіці Західноєвропейських країн впливали на масштаби і характер їх участі в системі міжнародного поділу праці. Посилилося переміщення міжнародних зв'язків з експорту товарів на експорт капіталу. Частка країн Західної Європи в експорті капіталу у формі прямих інвестицій зросла з 8,7% в 1960-1964 рр. до 37,4% в 1975-1979 рр. і до 59% в 1985-1989 рр., а частка в світовому експорті товарів зросла з 34,4% в 1970 р до 41,8% в 1990 р. включаючи внутрішньо-регіональні потоки. Західноєвропейські ТНК на початку 80-х років за масштабами закордонних активів вийшли в лідери і витіснили на другу позицію американські компанії. Але близько 40% інвестицій країн Західної Європи розміщена в середині регіону, в інших районах світу вони поступаються американським [16].

Поряд з активізацією експорту капіталу, зростанням значення ТНК змінився склад основних експортерів. Посилили активність міжнародні компанії ФРН, які зміцнили позиції в нових і новітніх галузях світової економіки. Частка Німеччини в експорті капіталу у формі прямих інвестицій зросла, а роль колишніх колоніальних держав Великобританії та Франції зменшилася. Зростання впливу західнонімецьких компаній пояснюється досить високими темпами розвитку економіки країни протягом тривалого періоду аж з 1993 р.

Однак, на сьогодні за обсягом прямих капіталовкладень Великобританія істотно випереджає інші великі західноєвропейські держави — 32,6% інвестицій Західної Європи, в той час як ФРН — 18,3% [16].

Швидко нарощували свої закордонні активи малі країни, серед яких провідні позиції займає Швейцарія. Її частка в західноєвропейських активах дорівнює 1/6.

У Західній Європі виділяється група країн - Великобританія, Бельгія, Нідерланди, в яких обсяг перенесеного за кордон виробництва дорівнює 1/5 їх ВВП. А такі країни, як Франція, Італія мають дещо нижчий показник вартості закордонного виробництва — 8-15% ВВП. Однією з причин такої суттєвої активізації іноземного інвестування в формі прямих інвестицій була цілеспрямована політика західноєвропейських країн. Йдеться, зокрема, про вдосконалення системи гарантування приватних інвестицій. Державні гарантії приватного інвестування за кордоном були доповнені системою угод про захист інвестицій, укладених з країнами, що розвиваються. Метою цих угод є забезпечення недоторканності приватних інвестицій в країнах, що розвиваються, на випадок можливої націоналізації, внутрішніх економічних реформ або змін в законодавствах цих країн. Зазначені угоди не тільки забезпечують сприятливий інвестиційний клімат, а й створюють передумови для реалізації інших урядових заходів, спрямованих на стимулювання капіталовкладень приватного сектора в країнах, що розвиваються [4].

Якщо говорити про регіональну специфіку, переважна частина інвестицій а це близько 77%, припала на Західну Європу. В той час як 51% проектів і третина робочих місць були створені в трьох країнах — Великобританії, Німеччині та Франції. В Іспанії, Нідерландах, Бельгії та Ірландії, які опинилися в середині топ-10 найпривабливіших в Європі напрямків для прямих іноземних інвестицій, також було зафіксовано збільшення числа проектів [7].

Незважаючи на існуючі геополітичні ризики, Західна Європа продовжує активно залучати інвесторів з усього світу. У 2016 році в Європі за рахунок прямих іноземних інвестицій було реалізовано 5845 проектів, що на 15%

більше порівняно з попереднім роком. – Великобританія, Німеччина та Франція залучили більше половини обсягу інвестицій в Європі в 2016 році. – 56% світових інвесторів вважають, що європейська економіка відновить стійке зростання через 5 років [17].

Обсяг прямих іноземних інвестицій в Європі в 2016 році сягнув рекордного показника. Було зафіксовано 5845 інвестиційних проектів (приріст - 15%). При цьому завдяки притоку ПІІ було створено 259673 нових робочих місць (приріст – 19%).

Країна	2015 рік	2016 рік	Зростання
Великобританія	1065	1144	7%
Німеччина	946	1063	12%
Франція	598	779	30%
Іспанія	248	308	24%
Нідерланди	211	256	21%

Рис. 2.3. Країни лідери Європи за кількістю інвестиційних проектів [17]

Лідерами за кількістю інвестпроектів були Великобританія (1144 проекти), Німеччина (1063) та Франція (779). У ці країни спрямовано 51% загального обсягу інвестицій у регіоні. Іспанія посіла 4 позицію (308), а Польща – 5-ту (256), ставши першою представницею Центральної Європи у п'ятірці лідерів за цим показником. З-поміж перших трьох країн Франція показала найбільший приріст інвестиційних проектів – 30% у порівнянні з попереднім роком, залишивши позаду Німеччину (12%) та Великобританію (7%). Серед ТОП-20 країн за кількістю інвестиційних проектів найбільший приріст показали Швеція, Італія та Чехія. Порівняно з 2015 роком їхні показники зростання становили 76%, 62% та 57% відповідно. Лише в Нідерландах, Бельгії та Швейцарії відбулося скорочення кількості проектів порівняно з попереднім роком на 5%, 5% та 2% відповідно.

Попри те, що європейський ринок (500 млн. споживачів та 30 млн. компаній) залучив у 2016 році значний обсяг ПІІ, на короткострокові рішення інвесторів впливають геополітичні та макроекономічні виклики. Серед 505 опитаних керівників лише 28% планують нарощувати свою присутність в європейському регіоні. У 2015 році цей показник склав 32%. Водночас,

упевненість інвесторів зміцнилася: 56% респондентів очікують повернення до стабільного економічного зростання в Європі щонайменше через 5 років [17].

У 2016 році найбільше інвестицій в європейські країни здійснили самі європейці — 54%. Друге місце займає США. Значна частина їхніх інвестицій була спрямована в сектор фінансових послуг та послуг для бізнесу. Американці також активно вкладалися в роздрібну торгівлю і готельний бізнес. Число американських проектів в цій галузі зросло на 80%.

У 2016 році Китай вклав кошти в 238 проектів в Європі і створив 8917 робочих місць. Переважна частина з них припала на Німеччину і Великобританію. Помітним виявилось в минулому році і присутність в Європі інвесторів з Індії.

Сприятливий курс обміну валют і зниження цін на нафту справили позитивний вплив на конкурентоспроможність європейської промисловості. Однак в Німеччині, Великобританії і Франції ця тенденція виявилася не настільки помітною, як у Центральній і Східній Європі. Що стосується Великобританії, то вона стала лідером серед європейських країн по прямих іноземних інвестиціях в секторі фінансових послуг і послуг для бізнесу. Минулого року загальна кількість проектів у цій сфері в країні виросло на 22% — до 496.

Найпривабливішим для інвесторів містом за підсумками минулого року виявився Лондон. За ним йде Париж. Привабливими для капіталовкладень інвестори також порахували Берлін, Амстердам, Мюнхен, Франкфурт-на-Майні, Мадрид і Барселону.

Незважаючи на зростання числа проектів в Європі в минулому році, в найближчому майбутньому ситуація може змінитися. Експерти вважають, що можливості для інвестицій в Європу в трирічній перспективі розширяться.

Порівнюючи інвестиційну привабливість країн Європи з іншими країнами світу, слід сказати, що сьогодні інвестори вважають Західну Європу другим за привабливістю регіоном для прямих іноземних інвестицій після

Китаю. Нині першочерговим завданням урядів європейських держав має стати збереження інвестиційної привабливості своїх країн [7].

Ключовими факторами розвитку економіки європейських країн стануть впровадження технологій та інновацій, а також зниження шкідливого впливу на навколишнє середовище. Однією з найбільш сильних сторін європейської економіки інвестори вважають телекомунікаційну, транспортну і логістичну інфраструктуру, високий рівень професійних навичок населення та стабільне політичне, правове і регуляторне середовище.

Розділ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Усі суб'єкти світової економіки взаємодіють між собою через систему міжнародних економічних відносин. Сучасні міжнародні економічні відносини являють собою систему відносин економічного взаємозв'язку і взаємозалежності національних господарств.

У цій своїй якості міжнародні економічні відносини відображають ринковий характер національних економік. Особливостями міжнародних економічних відносин як сфери розвинутого ринкового господарства є:

- економічне відокремлення учасників на базі світового поділу праці й національних меж;
- міжнародний обмін факторами і результатами виробництва, що призвів до створення і функціонування світових ринків товарів, послуг, капіталів, робочої сили, технологій тощо;
- дія законів попиту, пропозиції, вільного ціноутворення;
- конкурентна боротьба продавців, покупців, товарів і послуг;
- схильність монополізації до концентрації виробництва і збуту [1].

Однією з особливостей розвитку сучасних міжнародних економічних відносин є інтернаціоналізація господарського життя. Вона має два рівні; мікрорівень і макрорівень.

На мікрорівні інтернаціоналізація являє собою процес залучення фірми до міжнародних операцій, якому притаманний переважно стадійний характер. Зазвичай вирізняють три основні етапи:

1. початковий;
2. локальної ринкової експансії;
3. транснаціональний.

Для кожного етапу характерними є не лише специфіка завдань і значущість зарубіжної діяльності, а й відмінності в орієнтації вищого менеджменту.

На макрорівні інтернаціоналізація полягає в розширенні та поглибленні світогосподарських зв'язків за рахунок підвищення міжнародної мобільності факторів і результатів виробництва.

Великий вплив на формування і розвиток сучасних міжнародних економічних відносин мають такі фактори:

1. Збільшення обсягів і асортименту міжнародного товарообміну.
2. Загострення глобальних проблем (екологічної, сировинної, енергетичної, продовольчої, демографічної й ін.), що активізувало міжнародне співробітництво в сфері науково-дослідних робіт, спільного освоєння надр Землі й Світового океану, охорони навколишнього середовища тощо.
3. Лібералізація зовнішньоекономічної політики майже всіх країн світу, що особливо чітко проявилася за останні 50 років і, що полягає в послабленні заходів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі, поліпшенні інвестиційного клімату в багатьох (особливо в розвинутих) країнах.
4. Зміни в системі міжнародного поділу праці. Зараз місце і роль країни в міжнародному поділі праці зараз все менше залежить від її природно-кліматичних ресурсів і географічного положення і все більше — від «придбаних ресурсів» (технологій, капіталу, якісного складу робочої сили), а також від того, наскільки та чи інша країна «вписується» у стратегічні цілі найбільших міжнародних корпорацій.
5. Процеси регіональної економічної інтеграції, що охопили усі без винятку континенти, вплив яких на розвиток міжнародних економічних відносин неоднозначний: з одного боку, вони сприяють інтенсивному розвитку усіх форм міжнародних економічних відносин між країнами-членами інтеграційних об'єднань, а з іншого — стримують розвиток міжнародних економічних відносин із третіми країнами.
6. Зростаюче значення у світовому господарстві міжнародних корпорацій у сучасних умовах. Вони відіграють визначальну стратегічну роль у

розвитку як окремих форм міжнародних економічних відносин, так і їх системи та географічної конфігурації.

7. Створення і постійне удосконалювання системи світового і регіонального регулювання міжнародних економічних відносин як відповідь на постійно виникаючі проблеми їхнього розвитку дозволило створити загальну для всіх країн нормативно-правову базу функціонування світогосподарських зв'язків у вигляді Віденської конвенції про договори закупівлі-продажу товарів, Оттавської конвенції про міжнародну фінансову оренду. Керівництво зі складання міжнародних договорів про компенсаційні угоди, про промислове співробітництво тощо.
8. Формування всесвітньої інфраструктури міжнародних економічних відносин, що включає всесвітні мережі транспорту, комунікацій, глобальні інформаційні мережі, що значно прискорює за часом практичну реалізацію світогосподарських зв'язків, породжує нові способи їхнього здійснення (висновок міжнародних товарних угод і трудових контрактів у мережі Інтернет, купівля-продаж товарів і послуг на міжнародних товарних біржах, аукціонах, торгах, майже негайне здійснення міжнародних розрахунків і т. ін.) [19].

Таким чином, можна констатувати, що сучасні міжнародні економічні відносини інтенсивно розвиваються, трансформуються, змінюють свої географічні пріоритети й усе більш набувають рис єдиної системи, де окремі форми не тільки тісно взаємозалежні, але і взаємообумовлені.

Сучасна капіталістична економіка у Західній Європі набуває нових якостей. Так, у розвитку продуктивних сил - це спільний устрій виробництва, який дедалі більше базується на інформаційно-технологічній системі виробництва. На його основі формується і відтворюється інтенсивний тип економічного зростання, що характеризується не звичайними приростами "фізичного обсягу" вироблюваної продукції, а передусім продукції, яка раніше не вироблялася, чи вищої якості.

У виробничих відносинах економіка Західної Європи характеризується всебічним розвитком ринкових сил, підприємництва й конкуренції. Економічний розвиток регіону відзначається посиленням концентрації виробництва і капіталу, інтеграційних процесів, що помітно виходять за межі Європейської спільноти. Зростають роль і значення транснаціональних корпорацій (монополій), які докладають чимало зусиль для скорочення їх відставання за рівнем концентрації виробництва й капіталу щодо ТНК США з метою підвищення їх конкурентоспроможності. Проте їхня галузева спеціалізація менш рухома, ніж у американських та японських ТНК, а також спостерігається відставання від останніх за рівнем прибутку.

У цей період в економіці західноєвропейського регіону функціонує досить значний державний сектор (зокрема у Великобританії, Франції, Італії, Австрії та інших країнах). Державні підприємства виробляють 20 - 30% усієї промислової продукції. Досить відчутні позиції державного сектора в енергетиці, на транспорті, у зв'язку, металургії, окремих галузях машинобудування. На базі державного сектора розробляються довгострокові програми економічного і соціального розвитку, істотною мірою забезпечується соціальне регулювання ринкової економіки. Щодо країн ЄС зауважимо, що вони поділені на економічні райони, розвиток яких планується. Це передусім пов'язано з розвитком проблемних районів, для яких виділяються спеціальні фонди. Насамперед йдеться про такі аграрне відсталі райони, як південь Італії, частина Ірландії, Португалії та ін., про модернізацію старих промислових депресивних районів (Са-ар, "Чорна Бельгія", північний схід Англії), а також про розвиток великих міських агломерацій і масштабних екологічних проектів. У зазначений період позиції Західної Європи у світовому господарстві істотно зміцнилися. Так, за обсягом промислового виробництва вона перевершила США, значно зменшилась фінансова заборгованість щодо останньої, помітно скоротився "технологічний розрив" між Європою і США. І як наслідок - відчутне наближення рівнів заробітної плати і продуктивності праці, підвищення добробуту [3].

За цей час Західна Європа перетворилася на великий і важливий фінансовий центр світового господарства. Тут зосереджено понад 60 із 200 найбільших банків світу за активами (Лондон, Цюрих, Люксембург, Париж). Відбулося зростання експорту капіталу регіону в США й розвинуті країни, намітився "прорив" країн нафтодоларової зони у Західну Європу.

Проте попри такі якісні й масштабні зміни в економічному розвитку Західної Європи вона поки що відстає від США. Йдеться про такі важливі показники, як ступінь концентрації і спеціалізації виробництва, енерго- й машиноозброєність, передові технології (особливо з розробок і впровадження новацій); розвиток інфраструктури економіки, витрати на науково-дослідні й експериментально-конструкторські роботи (НДЕКР) та рівень національного доходу і ВВП на душу населення.

Західноєвропейська економіка має виразний постіндустріальний характер. Для її структури притаманна досить висока питома вага як традиційних, так і нових прогресивних галузей. Коротко розглянемо основні параметри й тенденції розвитку найважливіших галузей суспільного виробництва країн Західної Європи.

Промисловість західноєвропейського регіону - головна галузь його господарства, її розвиток на початку XIX ст. базувався на видобутку й переробці великих покладів залізної руди (Швеція, Франція) та кам'яного вугілля (Німеччина, Великобританія). Протягом десятиріччя важка промисловість субрегіону розвивалася на базі власних ресурсів, які зараз майже вичерпані. Для розвитку сучасного промислового комплексу використовується переважно імпортна сировина.

Паливно-енергетичний комплекс (ПЕК), як відомо, є базою для функціонування практично всіх галузей важкої промисловості. Цей комплекс виробляє 23% електроенергії світу. Галузі паливної та енергетичної промисловості розміщуються нерівномірно - так, електроенергетика слабо розвинена в Ірландії, Іспанії, Греції, Португалії. Структура ПЕК постійно

змінюється - зростає роль атомної енергетики, знижується - нафтопереробної промисловості

Особливістю електроенергетики Західної Європи є висока питома вага гідроенергетики. Кількість ГЕС тут вища, а кількість ГЕС, що використовують природний газ,- нижча, ніж в інших розвинутих регіонах світу. Найвищими темпами зростає кількість АЕС; найбільше їх у Франції (більше 1/3 всіх західноєвропейських АЕС), приблизно стільки ж у Німеччині та Великобританії (також більше 1/3 - разом), решта - в різних країнах. ГЕС побудовані на річках: Рейн, Рона з притоками, Дуеро (Іспанія), Лулеєльв (Швеція). АЕС розміщуються навколо найбільших споживачів - великих міст, у вугільних басейнах та портових містах (орієнтуючись на імпордне паливо).

Металургійний комплекс переживає кризу через нестачу власних металевих руд і палива. Чорна металургія - майже повністю (2/3) використовує руди з Африки, Австралії та Америки. Скорочено видобуток власних руд протягом останніх 30 років у п'ять разів. Для подолання кризи в галузі передусім змінюють її територіальну структуру: будівництво нових комбінатів у портових містах для використання імпоротної сировини, закриття більшості старих комбінатів, які будувались біля вітчизняних родовищ руд і палива.

У кольоровій металургії лише алюмінієва промисловість на 30% спирається на власну сировину, використовуючи французькі та грецькі руди. Решта галузей працює на африканських і південноамериканських рудах, що їх отримує у вигляді концентратів.

Металургійний комплекс має такі галузі, які переживають важку кризу - потужності багатьох комбінатів використовуються на 50%. Його продукція - сталь, прокат, чавун, кольорові метали - забезпечує розвиток машинобудування. В цілому роль видобувних галузей важкої промисловості в регіоні значно менша, ніж у північноамериканському центрі; через нестачу власних сировинних ресурсів деякі галузі припиняють існування.

Обробні галузі зростають, у їхній структурі провідну роль відіграє виробництво засобів виробництва. Найвищі темпи зростання мають наукомісткі

галузі машинобудування та хімії. На світовому ринкові регіон має провідні позиції у: виробництві оптичних приладів (Німеччина); виготовленні медикаментів та пластмас (Швейцарія, Великобританія, Італія); багато видів верстато- та суднобудування.

Машинобудування - провідна галузь регіону. Понад 30% зайнятих працює в машинобудуванні. Ця галузь виробляє 1/3 вартості промислової продукції. Західноєвропейський регіон має майже всі види машинобудівельних галузей (їх у світі нараховується біля 120); тут виробляється майже 40% світового виробництва ковальсько-пресового обладнання і верстатів (Італія, Швейцарія, Великобританія, Франція). В цілому регіон - найбільший у світі виробник та експортер машин і промислового обладнання.

Відповідно до загальносвітових тенденцій організації сільгоспвиробництва у Західній Європі укрупнюються господарства, посилюється механізація їх та оснащення новітніми технологіями й технікою. Особливо високих показників досягають на півночі та в центрі Західної Європи - тут працюють великі сучасні спеціалізовані агропромислові об'єднання. Однак країни Південної Європи мають значно нижчі показники спеціалізації аграрних виробництв, нижчу товарність [2].

Західноєвропейський регіон - найбільший у світі центр міжнародного туризму. Прибутки від туризму найвищі (на одного жителя) в Австрії та Швейцарії, а за кількістю туристів попереду Італія та Іспанія (по 40-42 млн щорічно). Для обслуговування туристів у Західній Європі працює біля 6 млн чоловік. Найулюбленіші місця відвідувань - Альпи та Середземномор'я. Тут обладнано численні бази, пансіонати, готелі тощо. У багатьох країнах сезонна зайнятість у системі обслуговування туристів частково допомагає вирішувати проблему безробіття, відроджує традиційні промисли.

Залучення прямих іноземних інвестицій закордонних компаній, стало одним із напрямків структурної політики держав Західної Європи, що призвело до суттєвого зміцнення позицій західноєвропейських компаній у світовій економіці [4].

Однією із перспектив західноєвропейської системи є її швидка інтеграція, яка забезпечує ряд сприятливих умов.

По-перше, інтеграційне співробітництво дає господарюючим суб'єктам (товаровиробникам) більше широкий доступ до різного роду ресурсів, а також дозволяє розповсюджувати продукцію розраховуючи на об'ємний ринок всього інтеграційного угруповання.

По-друге, економічне зближення країн у регіональних рамках створює привілейовані умови для фірм країн-учасниць економічної інтеграції, захищаючи їх деякою мірою від конкуренції з боку фірм третіх країн.

По-третє, інтеграційна взаємодія дозволяє його учасникам спільно вирішувати найбільш гострі соціальні проблеми, такі як вирівнювання умов розвитку відсталих районів, зм'якшення положення на ринку праці, надання соціальних гарантій малозабезпеченим верствам населення, подальший розвиток системи охорони здоров'я, охорони праці й соціального забезпечення.

Інтеграційна взаємодія національних економік як вища форма міжнародних економічних зв'язків призводить до глобалізації світової економіки.

В результаті процесу економічної глобалізації посилюються інтеграційні тенденції в міжнародному розподілі праці:

- національні кордони все менше розглядаються як критерій для сегментації ринку;
- спеціалізація підприємств визначається їх транскордонною інтеграцією в багатонаціональних виробничих мережах;
- глобальні інформаційні мережі зв'язують світ в єдине ціле: зростає взаємозалежність найважливіших фінансових центрів;
- формуються нові міжнародні механізми накопичення і руху капіталів.

Отже, сучасні міжнародні економічні відносини виходить на новий вищий рівень свого розвитку — інтеграцію, яка в свою чергу приводить до активізації процесів глобалізації [3].

Проте, найголовніші чинники розвитку міжнародних економічних відносин західноєвропейських країн є:

1. Нерівномірність забезпечення країн економічними ресурсами: жодна з країн світу не в змозі забезпечити виробництво всіх видів продукції і послуг, необхідних для нормальної життєдіяльності. Це зумовлено нерівномірним розподілом природних, кліматичних, трудових ресурсів і технологічних можливостей їх використання. Тому між країнами відбувається так званий поділ праці, тобто кожна країна виробляє те, що воно може створити з мінімальними витратами, а потім виробники обмінюються своєю продукцією на взаємовигідній основі.

2. Науково - технічний прогрес є однією з причин об'єднання зусиль багатьох країн, бо в межах однієї держави не можна здійснити весь шлях НТП—від ідеї до кінцевого результату, оскільки це дуже дорого, технологічно складно та ризиковано для окремої країни.

3. Розв'язання глобальних проблем є одним із найактуальніших питань сучасності, що обумовлює майбутнє існування людства. Очевидно, що для вирішення енергетичної, продовольчої, економічної, екологічної проблем необхідно докласти спільних зусиль усіх без винятку країн світу [1].

Сьогодні Західна Європа переживає перебудову економіки і державного макроекономічного регулювання. Першочерговими завданнями для західноєвропейських держав є реорганізація промисловості на основі енерго- і матеріалоощадних технологій, опанування новітніми досягненнями науки і техніки. Уряди країн особливу увагу приділяють цілеспрямованому «зростанню» і перебудові «структурно хворих» галузей, розвитку нових і новітніх галузей.

ВИСНОВКИ

Отже, проаналізувавши Західноєвропейський регіон у розрізі системи міжнародних економічних відносин, можна підсумувати та зробити такі висновки:

1. Розвиток західноєвропейських країн мав значний вплив на структуру та стан зовнішньоекономічних зв'язків світу ще з 70-х років, коли європейський «Спільний ринок» перетворився у потужний торговельний блок сучасного світу. І на сьогодні високий ступінь відкритості світовому господарству та інтернаціоналізація господарського життя є важливою характерною рисою економік країн Західної Європи.

2. Західна Європа — один з найбільших регіонів міжнародної торгівлі, вона посідає провідне місце у світі з експорту сільськогосподарської продукції а також випереджає інші індустріально розвинені країни за показниками зовнішньоторговельного обороту на душу населення.

3. На сьогодні інвестори вважають Західну Європу другим за привабливістю регіоном для прямих іноземних інвестицій після Китаю. І першочерговим завданням урядів європейських держав має стати збереження інвестиційної привабливості своїх країн.

Ключовими факторами розвитку економіки європейських країн стануть впровадження технологій та інновацій, а також зниження шкідливого впливу на навколишнє середовище. Однією з найбільш сильних сторін європейської економіки інвестори вважають телекомунікаційну, транспортну і логістичну інфраструктуру, високий рівень професійних навичок населення та стабільне політичне, правове і регуляторне середовище.

4. Однією із перспектив західноєвропейської системи є її швидка інтеграція, яка в свою чергу приводить до активізації процесів глобалізації.

Вагомість Західної Європи у міжнародних економічних відносинах очевидна, оскільки це не тільки один з найпотужніших регіонів світу а й складова самої системи міжнародних відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Козик В. В. Міжнародні економічні відносини : Навч. посіб. / В. В. Козик, Л. А. Ланкова, Н. Б.Даниленко. – 7-е вид. – К.: Знання, 2008. – 406 с.
2. Мельник Т. Міжнародна торгівля товарами в умовах глобальної конкуренції: монографія / Т. Мельник. – К. : КНТЕУ, 2007. – 396 с.
3. Семенов Г. А. Міжнародні економічні відносини: аналіз стану, реалії і проблеми: навч. посіб. для студ. ВНЗ / Г. А. Семенов, А. Г. Семенов, В. В. Томарева, Л. О. Жилінська ; Класич. приват. ун-т. – 3-тє вид., переробл. і допов. – Запоріжжя, 2010. – 214 с.
4. Козак Ю.Г. Міжнародна економіка: [навч. посіб.] / Козак Ю.Г., Лук'яненко Д.П., Макогон Ю.В. та ін.– [2-ге вид.]. – К. : Центр навч. літератури, 2004 . – С. 46, 47.
5. Антонюк Л. Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн : теорія та механізм реалізації [Текст] : монографія / Л. Л. Антонюк ; Київський нац. екон. ун-т. – Київ : КНЕУ, 2004. – 275 с.
6. Курочкіна І.Г. Аналіз тенденцій розвитку світової торгівлі товарами та послугами: Міжнародні економічні відносини/ І. Г. Курочкіна. – БІЗНЕСІНФОРМ №9, 2015.
7. Исследование инвестиционной привлекательности стран Европы / E&Y Company– 2016. [Електронний ресурс]:
[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-european-attractiveness-survey-russia/\\$FILE/EY-european-attractiveness-survey-russia.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-european-attractiveness-survey-russia/$FILE/EY-european-attractiveness-survey-russia.pdf)
8. Економічна і соціальна географія світу/ Соціально-економічна характеристика країн Західної Європи – [Електронний ресурс]:
<http://subject.com.ua/geographic/geo/843.html>
9. Західна Європа: загальна характеристика господарства – [Електронний ресурс]:
http://geografica.net.ua/publ/galuzi_geografiji/ekonomichna_geografija_zarubizhnikh_krajn/zakhidna_evropa_zagalna_kharakteristika_gospodarstva/64-1-0-858

10. Еволюційні періоди формування МЕВ – [Електронний ресурс]: http://elib.lutskntu.com.ua/book/fb/etme/2010/10137/topics/topic_01/theor_01/topic_4.html
11. Загальна економіко-географічна характеристика країн Західної Європи – [Електронний ресурс]: <http://moyaosvita.com.ua/geografija/zagalna-ekonomiko-geografichna-xarakteristika-kra%D1%97n-zaxidno%D1%97-yevropi/>
12. Соціально-економічна характеристика країн Західної Європи – [Електронний ресурс]: <http://subject.com.ua/geographic/geo/843.html>
13. Міжнародні економічні відносини в епоху феодалізму – [Електронний ресурс]: http://studopedia.com.ua/1_66760_mizhnarodni-ekonomichni-vidnosini-v-epohu-feodalizmu.html
14. Зародження індустріального виробництва – [Електронний ресурс]: https://uk.wikipedia.org/wiki/Зародження_індустріального_виробництва
15. Економічна та соціальна географія / Загальні питання соціально-економічної географії – [Електронний ресурс]: http://subject.com.ua/geographic/ekonomichna_socialna/48.html
16. Західна Європа у системі світових зовнішньоекономічних зв'язків – [Електронний ресурс]: <http://buklib.net/books/30486/>
17. Прямі іноземні інвестиції в Європу – [Електронний ресурс]: <https://finpost.com.ua/news/3334>
18. WTO / World Trade Statistical Review 2017 – [Електронний ресурс]: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2017_e/wts17_toc_e.htm
19. Особливості розвитку сучасних міжнародних економічних відносин – [Електронний ресурс]: <https://books.br.com.ua/10429>
20. Міжнародні економічні відносини – [Електронний ресурс]: <http://eprints.kname.edu.ua/39274/1/%282014%20%D0%BF%D0%B5%D1%87.%20199%20%D0%9B%20%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%9C%D0%95%D0%92%29.pdf>